

Mennyit ér a világ legjobb kulturális intézménye?

Az a baj, hogy a politikusok felesleges pénzkidobásnak tekintik a kultúrát

Nagyterem 1700, fesztiválszínház 453 férőhellyel. Előadóterem, szalon, zászlótér kiállítások rendezésére, zenei felvételek és utómunkák elkészítésére alkalmas hangstúdió, valamint egy 5 manuális, 92 regiszteres, 6804 síppal rendelkező orgona. A Duna-parton álló épületben a művészet minden műfajának jut hely, s szinte sosem üres egyetlen helyszín sem, hiszen 365 előadást tartanak évente, amelyekre többszáz ezer néző kíváncsi. A produkciókról egyaránt elismerően ír a hazai és a külföldi kritika, s táblás házakat vonzanak. Mindehhez azonban négy esztendeje 2, 4 milliárd forint az állami támogatás, s most már ez az összeg is csökkenni kezdett... Kiss Imre, a Művészetek Palotájának vezérigazgatója úgy véli, hiába értek el az elmúlt években komoly nemzetközi rangot, mindennek mégis sincs elegendő súlya...

I Tavasszal helyettesével, Csonka Andrással beszélgettem, s már akkor említette, kénytelenek elhagyni az őszi időszakból betervezett programokat, mert az egyre kevesebbet érő támogatást is lefaragják...

Bár eddig ránk sosem volt jellemző a panaszkodás, a helyzet nálunk is kezd súlyossá válni... Eddig nem rendeztünk botrányokat, hallgattunk, így a hazai zenei életben mindenki azt gondolja rólunk, nincsenek anyagi gondjaink, még a bőrünk alatt is pénz van. Pedig eddig sem volt olyan óriási összegű a támogatásunk... Amikor négy évvel ezelőtt a Művészetek Palotájának a költségvetése – komoly csatározásokat követően – 2, 4 milliárd forintban lett megállapítva, nem volt ez az összeg reális, hiszen csonka esztendőre jutott ennyi pénz, 2005-ben március közepétől nyitotta csak ki a kapuit a ház. S a büdzsé tavalyig ennyi volt, nem követte az inflációs rátát sem, így évről évre kevesebbet ért... Idén ráadásul már ebből is elvettek 100 millió forintot, jövőre pedig még nagyobb összeggel akarják csökkenteni a költségvetésünket. Belátom, a gazdasági válság mindenütt érezteti a hatását, de akkor is úgy vélem, nem a fűnyíró-elv szerint kellene dolgozni. Nem szabadna egy olyan intézményt, ami hatalmas erőbefektetéssel megszületett, és egyre jobban működik, tönkretenni. S tényleg nincs pénzünk. Annyira kevés a büdzsénk, hogy ezt az évet talán, valahogy végig tudjuk csinálni, de arról, hogy jövőre mi lesz, fogalmam sincs...

I Mit tud tenni ebben a helyzetben, hiszen itt még állandó társulat sincs...

A mostani létszámot már nem tudom csökkenteni, hiszen akkor működésképtelenné válik az intézmény. Kevesen vagyunk, s nálunk mindenki több feladatot is ellát... A Müpában a bekerülési költség, a működtetés és a programbonyolítás jóval többbe kerül, mint amit az államtól kapunk. Ugyanis olyan ritka intézmény vagyunk, amely a saját költségvetésének több mint a 30 százalékát megtermeli, szemben a többi kulturális intézmény 10-13 százalékával...

I Pedig úgy látom a Művészetek Palotája a közönségnevelésből is kiveszi a részét. Mindig megbatottsággal tölt el, amikor végignézek a harmadik emelet állóbhelyeit megtöltő fiatalokon. Tudják azért folytatni ezeket a programokat?

Mindenképpen erre törekszünk, hiszen nálunk diákigazolvánnyal, 300 forintos jegyet válthatnak a fiatalok, s ezért hallhatják a világ zenei élvonalát. S nemcsak a komolyzenéét... Bár a gyerekeknek szóló sorozatokat jövőre meg kell kurtítanunk, azért folytatjuk. Amiből nem fogunk engedni, az a 0-1 éves kor közötti kicsiknek szóló foglalkozások. Ezekon ugyanis nem is a gyereket, hanem a szüleit tanítjuk meg arra, hogyan kell a kicsiket értelmesen, a zene befogadására nevelni. Továbbra is lesznek olyan ingyenes rendezvényeink, amelyek az egész család számára programot adnak. Azt mondta nekem az egyik döntéshozó, hogy mindez oktatási tevékenység, miért nem hagyjuk a megfelelő intézményekre, és miért költjük rá a közpénzt...

I Az egyik legnagyobb sikert aratott, immár hagyományteremtő rendezvényüket, a Budapesti Wagner-napokat is tudják folytatni?

Muszáj, hiszen a külföldi kritikák már Bayreuth-tal mérnek össze bennünket, és sokszor az összehasonlítás a mi javunkra dől el. Egyébként annak idején ezt a félig szcenírozott megoldást is a kényszer szülte. Mi mindenből igyekszünk erényt kovácsolni. Mindenáron szerettem volna, hogy operaelőadásokat is rendezzünk a nagyteremben, de hát nincs zsinórpadrás... Viszont az egyik német színházban láttam hasonló megoldást, ahol szintén nagyon kevés volt a díszlet, s a zene kapta a főszerepet. Amikor Fischer Ádámot első alkalommal meghívtam, először el sem akarta vállalni ezt a feladatot, mert azt mondta, nincs itt semmi, hogyan lehet itt operát játszani?! Őt kértem meg aztán, hogy találjon olyan rendezőt, aki ezen a különleges helyszínen is életre tud hívni előadásokat. Nagyon örülök, hogy az operát sikerült úgy behozni a Müpába, hogy nem lett belőle botrány. Emlékszem az első

előadásra, a Parsifalra, a közönség arcán a döbbenetre... Nem hitték el, amit láttak. Jövőre egyébként ismét új bemutatóval folytatódnak a Wagner-napok, az Operaházzal közösen mutatjuk be a Trisztán és Izoldát.

■ *A Wagner-előadásokon sztárénekesek lépnek fel, s az ő szerződéseiknek ilyenkor már régen készen kell lenniük, hiszen több évre tele a naptáruk felkérésekkel...*

Miközben én még most sem tudom, mennyi lesz a költségvetésem, de alá kell írnom a szerződéseket, mert örülök, hogy meg tudom ezeket a művészeket szerezni. Ez komoly teher, pedig hozzánk még kisebb gázsíért is eljönnek a világsztárok, amikor megismerik a házat. Először mindig küldök egy albumot a Müpa adatairól, s utána könnyebb az alkudozás, mert az épület, a kiváló akusztika nagyon vonzó. Egyébként ezekkel a félig szcenírozott előadásokkal az operába látogató közönség számát is növeljük. Sokszor előfordul, hogy olyan emberek, akik a Művészetek Palotájában hallottak először zenedrámát, megszeretik a műfajt, és az Ybl-palotába is jegyvet váltanak.

■ *Gondolom, ez a Müpára jellemző, műfaji sokszínűségnek is köszönhető...*

Az előadások szüneteiben, a pénztárnál állva, gyakran tapasztalom, hogy valaki, aki jazz-estre jött, a két rész között táncra vagy komolyzenei koncertre is belépőt vált. Ezt nagyon jónak tartom. Nem lehet ugyanis az elefántcsonttoronyban ülni, s nem venni tudomást arról, hogy változik a világ. A Művészetek Palotájában nyolc műfaj szerepel... Az összes rendezvényünkkel igyekszünk minél több embert kultúra szeretővé tenni. Hiszen a „könnyebb” műfajoknak is a legkiválóbb képviselői lépnek pódiumra nálunk, s különleges, sehol máshol nem látható előadásoknak is tapsolhat a publikumunk.

■ *A szimfonikus körkép is folytatódik?*

Igen, hiszen ezzel a vidéki zenekaroknak budapesti fellépési lehetőséget biztosítunk, s ezek az előadások is az értékteremtést szolgálják. Minden koncerten be kell mutatniuk ugyanis egy kortárs művet. Az együttesek ezekért a hangversenyekért 300-300 ezer forintot kapnak a háztól.

■ *Ebben a nehéz anyagi helyzetben milyen megoldási lehetőségeik vannak? A jegyárakat sem lehet tovább növelni...*

Már nem. Ha a drága jegyet nem veszik meg, azzal is csökken a bevétel. Nem gondolkozhatunk csak a külföldiek pénztárcájával, egyébként így is nagy a nemzetközi

érdeklődés a produkcióink iránt... Ha minden munkakört, a jogdíjas kulturális tevékenységet is figyelembe vesszük, akkor a GDP 4,2%-át hozza a kultúra. Miközben a mezőgazdaság 3,6% -ot! A döntéshozók pedig arról elfeledkeznek, hogy annak a pénznek, amit adnak, több mint a fele azonnal visszamegy adóban. Nem jelent hát akkora terhet a gazdaságnak, egyszerűen nincs méltó módon megbecsülve...

■ *Mivel lehet meggyőzni a döntéshozókat?*

Nem tudom meggyőzni őket. A politikusok előtt semmi becsülete nincs a kultúrának. Szabályosan tönkreteszik, miközben az oktatásra és erre a területre kellene a legtöbb pénzt költeni... Legalább megállapodás születne az elvonásról, nem csak egy számot közölnének... Magyarországon ma már külön szakmává vált, hogy hogyan lehet visszazerezni az elvont támogatási összegeket. Az a baj, hogy a politikusok felesleges pénzkidobásnak tekintik a kultúrát. Sajnos szabályosan gátat vetnek annak, hogy polgárosodjon az ország. Polgárosodás ugyanis kultúra nélkül nincs. Az egyik politikusnak éppen azt mondtam, ha több pénzt szánának erre a területre, és segítenék a kultúrát, akkor a fiatalok nem az utcán csellengetnének, nem nőne az agresszió, megtanulnának polgárként élni. Az is gond, hogy a döntéshozók azt gondolják, ha tesznek netán valamit ezért a területért, a saját politikai hasznukra kell fordítaniuk...

■ *Az sem számít, hogy a MüPa három évvel ezelőtt elnyerte az építész szakma legrangosabb nemzetközi elismerését, a FIABCI (Nemzetközi Ingatlanszakmai Szövetség) Prix d'Excellence-díját, a nagyközönséget kiszolgáló épületek különleges kategóriájában, s hogy az épület előcsarnokában kiállított díjon ez olvasható: „A Művészetek Palotája a világ legjobb kulturális létesítménye”?*

A döntéshozók nem törődnek ezzel. Nem foglalkoznak azzal sem, hogy a Müpának óriási a nemzetközi tekintélye. Volt, aki azt mondta nekem, miért hívom meg a New York-i Filharmonikusokat, léptessem fel inkább ötször a szlovén együttest, s rögtön marad még pénzem... Most pedig végképp felteszik a kezüket, s azt mondják, ebben a helyzetben nem tudnak pénzt adni, s nincs mivel betömni a lyukat.

■ *Akkor mit tud tenni?*

Még nem tudom. Mindenesetre szeretnék életre hívni egy olyan kerekasztalt, amelynek a munkájában a kulturális élet neves személyiségei vesznek részt. Össze kell fogunk, és fel kell hívni a figyelmet a tartathatlan állapotokra. Ideje lenne új alapokra helyezni a művészeti élet és oktatás finanszírozását, mert ez a struktúra így nem tud tovább működni... Talán ha képesek leszünk mindannyian összefogni, akkor eredményt tudunk elérni!

R. Zs.